

Pori, Raatihuoneenpuisto
Putkikaivaustyön arkeologinen valvonta
25.4.–2.5.2007

Mikko Helminen 2008

Museovirasto, Rakennushistorian osasto
Satakunnan Museo

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

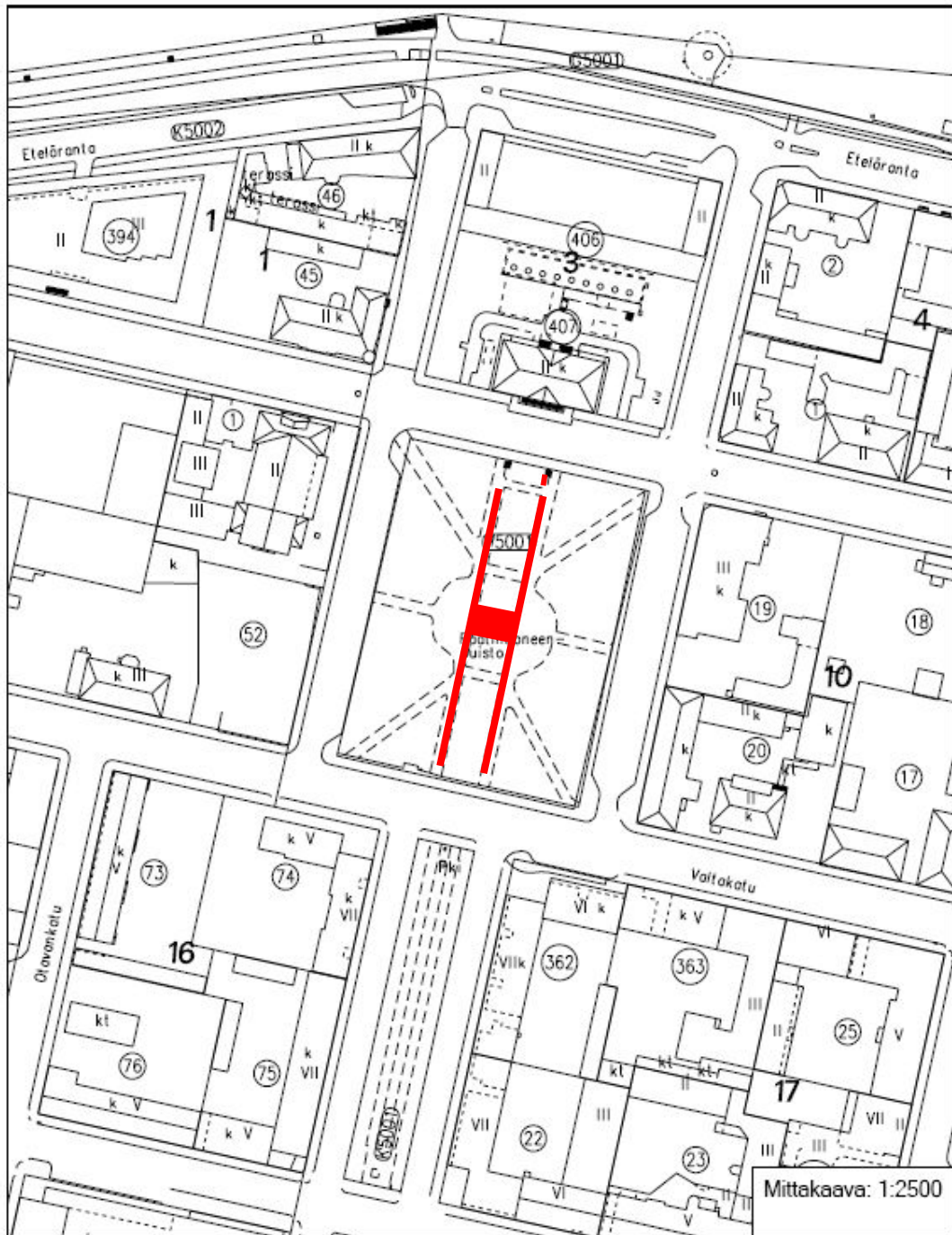
Tutkimuskohde	Pori, Raatihuoneenpuisto
Kiinteistötunnus	609-001-9903-5001
Tutkimuksen laji	Arkeologinen konekaivun valvonta
Kohteen ajoitus	(1600) 1700-1900-luku
Peruskarttalehti	1143 03
Yhtenäiskoordinaatit (ykJ)	Pkoo: 6831174, Ikkoo: 3223002
Maanomistaja	Porin kaupunki
Tutkimuslaitos	Museovirasto (RHO) ja Satakunnan Museo
Kenttätyönjohtaja	Fil. yo. Mikko Helminen
Kenttätyöaika	25.4.-2.5.2007
Tutkitun alueen laajuus	n. 500 m ²
Tutkimusten kustantaja ja kustannukset	Porin kaupunki
Löydöt (päänro, diar. pvm., kokoelma ja tallenuspaikka)	KM 2008015 1-22, diar. 16.4.2008, Kansallismuseo
Aikaisemmat tutkimukset ja tarkastukset	Porin kaupunkiarkeologinen inventointi, Teemu Mökkönen 2002. MV:RHO.
Arkistoitu kirjeenvaihto	
Lähteet	Lilius, Henrik 1996. Porin suurtorin vaiheita. Sarka. Satakunnan Museon vuosikirja: 4-33. Raatihuoneenpuisto 120 vuotta. Porin kaupungin puisto- toimi 1992. Porin kaupunkiarkeologinen inventointi, Teemu Mökkönen 2002. MV:RHO(A).
Kaivauskertomuksen sivumäärä	22 + 4
Liitteet	Liite 1. Valokuvaluettelo Liite 2. Löytöluettelo
Alkuperäisen kaivauskertomuksen säilytyspaikka	Museovirasto, Rakennushistorian osaston arkisto (MV/RHO:A)

TIIVISTELMÄ

Museovirasto ja Satakunnan Museo suorittivat kolmena päivänä 25.4.–2.5.2007 arkeologista valvontatyötä Porin Raatihuoneenpuistossa vesipisteiden kunnostustyön yhteydessä. Puiston alue on luokiteltu kaupunkiarkeologisesti arvokkaaksi, ns. 1-luokan alueeksi. Kaivannot kulkivat historiallisten karttojen perusteella vanhalla torialueella ja monissa paikoin kaivaustyöt paljastivatkin vuosien 1801 ja 1852 palokerrosten alla sijaitsevia toriin liittyviä rakenteita, kuten mukulakiveystä sekä tiilistä ja kivistä savipenkkiä päälle aseteltuja pintoja.

Puistoon tehdyt putkikaivannot ulottuivat monissa kohdin viimeisen, vuonna 1852 tapahtuneen kaupunkipalon aikaisiin ja paikoin myös sitä vanhempiin kulttuurimaakerroksiin. Konekaivun valvonnan yhteydessä voitiin todeta, että jo aiemmin varsin hyvin säilyneiksi arvioidut maakerrostumat Raatihuoneenpuiston alueella ovat pysyneet koskemattomina useissa paikoin. Osia alueesta on myös tuhoutunut 1900-luvulta asti tehtyjen putki- ja perustuskaivantojen seurauksena. Löytöinä otettiin talteen muun muassa 1700- ja 1800-luvulle ajoittuvia punasavikeramiikan ja lasiesineiden paloja sekä liitupiipun katkelmia.

KANTAKARTTAOTE

Työmaa-alueet merkittynä Porin kaupungin kantakarttaan. Kartta: Porin kaupungin mittastoimi.

SISÄLLYSLUETTELO

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT	2
TIIVISTELMÄ.....	3
KANTAKARTTAOTE	4
SISÄLLYSLUETTELO	5
1. JOHDANTO	6
1.1. Tutkimuksen tausta	6
1.2. Tutkimuksen alkutilanne ja metodin valinta	7
2. HAVAINNOT	9
2.1. Keskialueiden itäpuoli	9
2.2. Keskialueiden länsipuoli	15
3. YHTEENVETO	20
LIITTEET	
Liite 1. Valokuvaluettelo	
Liite 2. Löytöluettelo	

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen tausta

Porin kaupungin puistotoimi suoritti Porin Raatihuoneenpuistossa vesiputkien asennustöitä sekä suihkukaivon kunnostus- ja uusimistöitä huhti- ja toukokuussa 2007. Alue on muinaismuistolain (1963/295) rauhoittama historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös, joka on Porin kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa vuonna 2002 määritelty ns. 1-luokan kohteeksi. MML:n 2§ mukaan ilman erillistä lupaa on *muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty*. Porin kaupungin puistotoimessa ei kentällä haastateltujen työjohtajien mukaan oltu tietoisia aluetta koskevista rasitteista työtä suunnitellessa, eikä missään vaiheessa työn edetessä ennen museoviranomaisten saapumista paikalle.

Raatihuoneenpuiston paikalla on sijainnut kaupungin tori, joka sitä ympäröivine rakennuksineen toimi liike-elämän ja hallinnon keskuksena 1600-luvulta aina vuoden 1852 suurpaloon asti. 1600- ja 1700-luvuilla, jolloin torin alue oli huomattavasti nykyistä puistoa pienempi, alueen pohjoislaidalla sijaitsi raatihuone. Torialue sijaitsi suunnilleen nykyisen puiston keskialueen kohdalla ja rajautui lännessä kaksi metriä nykyisestä Teatterikadusta itään sekä pohjoisessa 10 metriä nykyisestä Hallituskadusta etelään. Toria ympäröivä alue oli rakennettuja tontteja. Porin vuoden 1801 palon jälkeen torin pinta-ala kasvoi käsittämään koko nykyisen puistoalueen lukuun ottamatta puiston eteläreunaa. C. V. Gyldénin vuonna 1840 laatimassa kartassa raatihuone sijaitsi oletettavasti puiston pohjoisreunassa, lähempänä alueen koilliskulmaa. Yhä olemassa oleva raatihuone rakennettiin vuonna 1841 nykyisen Hallituskadun pohjoispuolelle. (Mökkönen 2002, Lilius 1996.)

Vuoden 1852 kaupunkipalon jälkeen torin aluetta laajennettiin uuden G. T. P. Chiewitzin asemakaavaehdotuksen mukaisesti etelään ja länteen nykyisten Valtakadun sekä Teatterikadun linjaan (Lilius 1996). Alue toimi torina vielä palon jälkeen aina 1870-luvulle asti, kunnes vuonna 1872 alueesta päätettiin tehdä puisto. Nykyisen asunsa ja pohjakaavansa puisto sai vuonna 1912, jolloin myös alueen Hallituskadun puoleiseen reunaan rakennettiin kivimuuri. Ensimmäinen suihkukaivo rakennettiin puiston nykyiselle paikalle 1938. Puiston kaakkoiskulmassa oli sijainnut pumppukaivo, joka täytettiin vuonna 1936.

1900-luvun aikana puiston alueelle on tehty lukuisia sähkökaapeli- ja vesiputkikaivantoja (ks. kartta 1). Porin kaupungin mittausosaston kartoittamat, käytössä olevat sähkökaapelit sijaitsevat puiston keskialueiden suuntaisesti kulkevien pohjois-eteläsuuntaisten kulkuväylien alla ja johtavat keskialueelta puiston eteläpäädyssä eteläisimmältä istutusalueelta Valtakadulle lounaaseen ja etelään sekä pohjoisessa koilliseen Raatihuoneenkadun ja Hallituskadun kulmaan johtavan kulkuväylän alla. Syväälle maahan kaivettu vesiputkilinja johtaa puiston alueelle Teatterikadun ja Valtakadun kulmasta puiston keskialueesta lounaaseen johtavan kulkuväylän alla vesilähteen eteläpuolella sijaitsevaan vesipisteeseen, josta putki jakaantuu kahteen suuntaan puiston länsi- ja itäpuolelle. Lisäksi alueella on aiemmin sijainnut keskialueiden länsi- ja itäreunojen kohdalla noin puolen metrin syvyydessä ja pohjois-eteläsuunnassa kulkenut kasteluvesiputkisto.

Hallituskadun myötäisen kivimuurin ja suihkukaivon perustus, aiemman pumppukaivon rakenteet sekä alueelle syväälle kaivetut vesiputket ovat lävistäneet aiempia kulttuurikerroksia. Lisäksi on todennäköistä, että puistoa muokatessa alueen pintamaata on vaihdettu kenties useampia kertoja 1800-luvun lopulta tähän päivään saakka. Tästä huolimatta Raatihuoneenpuiston alueella sijaitsevat vanhat, vuoden 1852 suurpaloa edeltävät kulttuurikerrokset ovat ilmeisesti pääasiassa säästyneet tuholta.

1.2. Tutkimuksen alkutilanne ja metodin valinta

Raatihuoneenpuistossa suoritettavien toimenpiteiden luonne ja laajuus selvisi museoviranomaisille 25.4.2007, töiden ollessa jo pitkällä. Tässä vaiheessa suihkukaivo oli kokonaan uusittu ja sitä ympäröivä maa-aines oli korvattu eristemateriaalilla ja soralla noin 120–250 cm leveydeltä. Alueelle oli avattu kaivinkoneella lukuisia kaivantoja, joista puistoa leikkasivat pituussuunnassa Valtakadun jalankulkijoiden väylän ja nurmikon reunasta lähtevät ojat suihkukaivon länsi- ja itäpuolella noin 80 cm leveät kaivannot, joita suihkulähteen eteläreunan alalla yhdisti vastaava itä-länsisuuntainen oja. Pitkät ojat ulottuivat pohjoispäädyssä suihkulähteen kohdalle ollen tällöin noin 120–160 cm syvät. Suihkulähteen luota etelään, Valtakadulle päin ojat laskivat tasaisesti noin 50 cm syviksi, eivätkä ne tällöin ulottuneet 1900-luvulla luotuja täyttömaakerroksia syvemmas.

Koska dokumentointi ja valvontatyötä ei oltu voitu ennalta asianmukaisesti suunnitella ja museoviranomaiset eivät olleet etukäteen tietoisia alueella tehtävistä toimenpiteistä, konekaivuun valvonnassa oli tyydyttävä soveltamaan totuttuja menettelytapoja tilanteen suomin mahdollisuuksin. Puistossa meneillään olevat työt määrättiin keskeytettäväksi, jonka jälkeen Museoviraston rakennushistorian osasto myönsi luvan jatkaa Hallituskatua kohti johtavien ojien ja vesipisteiden kaivutyötä niin, että kenttätöhenkilöllä oli oikeus

keskeyttää työ tarvittaessa dokumentoinnin ajaksi ja mahdollisten rakenteiden paljastuksessa.

Konekaivuuta ohjattiin käytännössä niin, että ns. resentti pintamaa poistettiin noin 50 cm syvyyteen koneellisesti kaivinkoneella, jonka jälkeen ojia kaivettiin syvemmiksi kaivinkoneella niin, että kenttätöhenkilö ohjeisti koneen kuljettajaa kunkin kuorittavan kerroksen paksuudesta. Kaivettavien kerrosten paksuus vaihteli 5-15 cm välillä, joiden välillä kenttätöhenkilö puhdisti merkillepantavat kohdat lapiolla tai kaivauslastalla ja pysäytti kaivaustyön mahdollisen tarkemman dokumentoinnin ajaksi. Kaivantojen syvyys pyrittiin säilyttämään maksimissaan vesiputken vaatimassa syvyydessä, jolloin oli paikoin mahdollista jatkaa kaivamista myös lapiolla putken ja sen perustuksen vaatimalta alueelta.

Dokumentointi suoritettiin pitämällä kenttätöpäiväkirjaa, johon kirjattiin työn edetessä havaintoja vastaan tulleista maakerrostumista ja rakenteista sekä maaleikkauksista. Valokuvaus suoritettiin työn äkillisyydestä johtuen ainoastaan digitaalisella kameralla. Löytöjä otettiin talteen sekä kaivannosta että maakasoista, jonka seurauksena niiden tarkka liittäminen tiettyihin maakerroksiin tai rakenteisiin oli sekä kentällä että jälkikäteen vaikeaa. Näin ollen, löydöistä luetteloitiin vai se osa, joka on tarkemmin liitettävissä löytökontekstiinsa. Varsinaista mittausdokumentointia ei kentällä sovellettu, vaan ilmoitetut korkeudet on mitattu kenttätöön aikaisesta maanpinnasta mittanauhoin ja ne on siten nähtävä viitteellisinä.

Konekaivun valvonnasta ja dokumentoinnista kentällä, sekä esinelöytöjen luetteloinnista ja raportin laatimisesta vastasi fil. yo. Mikko Helminen. Tutkimus toteutettiin Museoviraston rakennushistorian osaston tuella Satakunnan Museon tarjotessa tutkijan käyttöön tarvittavat tilat ja toimistotarvikkeet.

2. HAVAINNOT

2.1. Keskialueiden itäpuoli

Seurantatyö aloitettiin puistossa 25.4.2007 avoimien kaivantojen dokumentoinnilla. Suihkukaivon itäpuolen pohjois-eteläsuuntainen oja sijoittui puiston keskialueiden itäreunalle niin, että noin 80 leveän kaivannon itäinen reuna kulki nurmialueen reunaan myöten. Kaivannon syvimässä kohdassa, noin 80 cm suihkukaivon reunan eteläpuolella kulkevan länsi-itäsuuntaisen ojan (ks. kuva 1) sekä itäpuolen pohjois-eteläsuuntaisen ojan kohdalla (ks. kuva 2) leikkauksissa oli havaittavissa ainakin kaksi mutta mahdollisesti kolme selvästi erottuvaa palokerrosta, joista järjestyksessä ensimmäinen voidaan yhdistää vuoden 1852 kaupunkipalon aikaiseksi, sekä toinen mahdollisesti vuoden 1801 kaupunkipalossa syntyneeksi. Ko. kohdassa ensimmäinen sekoittumaton hiekkamaakerros on havaittavissa noin 90 cm syvyydessä. Tämän alla on hiilen- ja tiilensekainen palokerros noin 100 cm syvyydessä, jonka alla on erinäisiä mustan maan kerroksia kaivannon pohjaan, eli 160 cm asti (ks. kuva 3).

Kuva 1. Suihkukaivon eteläpuolella sijainnut länsi-itäsuuntainen kaivanto kuvattuna idästä. Kuva: Mikko Helminen.

Kuva 2. Näkymä itäpuolen kaivannosta seurannan alkaessa 25.4.2007 kuvattuna etelään (Valtakadulle). Kuva: Mikko Helminen.

Kuva 3. Resentin täyttömaan alta paljastuneet kulttuurimaakerrostumat selkeästi nähtävissä itäpuolen NS-suuntaisen ojan sekä WE-suuntaisen ojan luoteiskulmassa. Kuva: Mikko Helminen.

Ojan kaivamista jatkettiin kohti pohjoista kaivamissyvyyden ollessa ensin noin 70 cm laskien noin 60 cm maanpinnasta. Noin viisi metriä altaan pohjoisreunasta pohjoiseen ojan pohjassa oli havaittavissa kivensekainen palokerros, joka todennäköisesti on yhteydessä aiemmin havaittuun, vuoden 1852 palokerrokseen. Poistettu maa-aines vaikutti sekoittuneelta tai resentiltä täyttömaalta. Kaivuun yhteydessä maa-aineksen joukosta poimittiin löytöinä pullolasinpala (KM 2008015:1) ja liitupiipun varren katkelmia (KM 2008015:2), jotka vaikuttivat olevan peräisin em. palokerroksesta.

Seuraavana päivänä 26.4.2007 itäpuolen ojan kaivamista jatkettiin. Noin kuusi metriä keskialueen pohjoisreunan eteläpuolella ojassa havaittiin noin 55 cm syvyydessä palokerros, joka sisälsi runsaasti tiilenpaloja sekä palaneiden puiden jäänteitä. Löytöinä kohdasta poimittiin keramiikanpaloja. Ojan syvyys laski kohti pohjoista edettäessä edelleen aiemmasta 60 cm:stä keskialueen pohjoisreunan kohdalla 45 cm:iin. Ojan pohja myötäili palokerroksen pintaa, joka paikoin jouduttiin rikkomaan ja poistamaan osa palokerroksesta riittävän syvyyden saavuttamiseksi.

Sekoittunut maa-aines sekä palokerroksesta peräisin olevasta maa sisälsi koko valvotun itäpuolen ojan pituudella vähäisiä määriä kirkasta pullolasia, koristeettomia punasavikeramiikan paloja, kivisavikeramiikan paloja, vaaleanvihreää ikkunalasia, palanutta ja palamatonta luuta sekä rautanauvoja, joista osa otettiin talteen.

Valtakadulta Hallituskadulle ulottuviin ojiin kaivettiin noin kaksi metriä pitkät ja noin 80 cm leveät sekä noin 60–70 cm syvät ojat istutusalueiden vesipisteitä varten (ks. kartta 1). Jo itäpuolen etelä-pohjoissuuntaisen ojan osuutta kaivettaessa voitiin havaita, että käytävien sisäpuolella, puiston keskellä sijaitsevilla nurmi- ja istutusalueilla korvattu maa-aines ulottui pohjois-eteläsuuntaisten ojien kattamaa aluetta syvemmälle. Sekoitumattomia maakerroksia, rakenteita tai merkillepantavia löytöjä ei näin ollen vesipisteitä varten tehdyissä kaivannoissa havaittu.

Kuva 4. Puiston pohjoispäädyn Hallituskadun myötäinen kivimuuri kuvattuna kaakosta. Kaivantojen suunnitellut päätyrajat merkitty paaluin istutusalueelle. Kuva: Mikko Helminen.

Kaivamista jatkettiin aiemman linjan suuntaisesti kohti puiston Hallituskadun myötäistä kivimuuria (ks. kuva 4). Ennen ojan kaivamista suoraan muurin eteläpuolella sijaitsevalle istutusalueelle päätettiin istutusalueen multaa kaivaa kaivinkoneella kokeeksi erikseen ko. kohdassa mahdollisesti hyvin säilyneiden rakenteiden ennalta tarkastamiseksi. Muurin edustan istutusalueen itäreunan resentin multakerroksen alta paljastuikin palokerros noin 30–40 cm syvyydessä, jonka alla havaittiin karkean hiekan ja halkaisijaltaan noin 30 cm kokoisten kivien muodostama kivrakenne (R1), joka tulkittiin mahdollisesti vuoden 1852 paloa edeltäväksi torikiveykseksi (ks. kuvat 5 ja 6). Rakenteen pinta paljastettiin lapiolla ja lastalla, jonka yhteydessä kiveyksen pinnasta ja sen päällä sijainneesta palokerroksesta otettiin talteen lasipikarin jalan katkelma (KM 2008015:10) sekä liitupiipun katkelma (KM 2008015:11).

Koska esiin tullut kiveys vaikutti säilyneen hyvin multapenkin alla, päätettiin yhdessä työmaahenkilöstön kanssa päättää itäpuolen ojan kaivaminen ko. kohdan eteläpuolelle, puiston keskialueen kulkuväylään rajautuvaan kulmaan.

Kuva 5. Kivimuurin edustan istutusalueen itäreunassa palokerroksen alta paljastunut hiekansenkainen kiveys (R1) osin puhdistettuna sekä kuvattuna etelästä. Palokerros on erotettavissa kuvassa kaivannon pohjoispäädyn leikkauksessa. Kuva: Mikko Helminen.

Kuva 6. Kivimuurin edustan istutusalueen itäreunasta paljastunut hiekkansekainen kiveys (R1) puhdistettuna ja kuvattuna kivimuurin päältä eteläluoteesta. Kuva: Mikko Helminen

2.2. Keskialueiden länsipuoli

Seurantyön alkaessa 25.4.2007 länsipuolen pohjois-eteläsuuntainen oja oli kaivettu ja peitetty Valtakadun jalkakäytävän reunasta suihkukaivon eteläpuolelta kulkevan ojan kohtaan saakka. Suihkukaivon kohdalla pohjois-eteläsuuntainen oja oli kaivettu itäpuolen ojan tavoin syvälle länsi-itäsuuntaisen kaivannon risteyskohdassa ja sen pohjoispuolella. Pohjois-eteläsuuntaisen ojan linja kulki samalla tavoin kuin itäpuolen oja. 80 cm leveän kaivannon länsiraja myötäili siis keskialueen nurmen reunaa. Suihkukaivon kohdalla ojan itäleikkauksesta voitiin havaita, että kaivon ympärille aiemmin ajettu sora ja styrox-levyin tehty eristys ovat tuhonneet kulttuurimaakerrokset kaivon länsipuolella vähintään 120 cm syvyyteen sekä länsipuolen ojaan saakka (ks. kuva 7).

Kuva 7. Suihkukaivoon liittyvä resentti sora ja styrox-levypohjustus länsipuolen ojan itäleikkauksessa kuvattuna lounaasta 2.5.2007. Kuva: Mikko Helminen.

Ojan Teatterikadun (lännen) puoleisessa leikkauksessa kulttuurikerrokset olivat sen sijaan hyvin havaittavissa (ks. kuva 8). Suihkukaivon kohdalla leikkauksessa erottui resentin täyttömaan alaraja noin 65 cm syvyydessä. Tämän alla, noin 65–75 cm syvyydessä sijaitsee mullan ja hiekan sekainen maakerros, jonka alla sijaitsee noin 75–85 cm syvyydessä hiekkakerros, jonka alla sijaitsee noin 85–100 cm syvyydessä nokinen palokerros, jonka alla sijaitsee hiekkakerros 100–115 cm syvyydessä. Viimeisen hiekkakerroksen alla vaikutti sijaitsevan toinen palokerros. Kaivannon pohja suihkukaivon kohdal-

la oli noin 120 cm. Länsipuolen oja kulki aiemmin sähkölinjaa varten tehdyn kaivannon kohdalla sekä sen itäpuolella. Sähkölinja näytti sijaitsevan resentin täyttömaan pohjassa, joka antoi aiheen olettaa, että varsinaiset kulttuurimaakerrokset ovat saattaneet säilyä ko. sähkölinjoja kaivettaessa.

Kuva 8. Maakerrostumia länsipuolen ojan länsileikkauksessa kuvattuna etelästä. Kuva: Mikko Helminen.

Länsipuolen ojan kaivamista jatkettiin 2.5.2007 itäpuolen ojan kaivuun tultua päätökseen. Aluksi suihkukaivon kohdalla maa-aines koostui ainoastaan kaivon rakentamisen yhteydessä korvatusta sorasta. Ojan itäleikkauksessa maa oli vaikeasti hahmotettavaa, ilmeisesti resenttiä savimaata. Länsileikkauksessa suihkulähteen pohjoispuolella, keskialueen keskimmäisen nurmialueella, kulttuurimaakerrokset olivat varsin hyvin säilyneet. Leikkauksessa voitiin havaita täyttömaan raja 45 cm syvyydessä, jonka alla sijaitsee ohut palokerros 45–50 cm syvyydessä, jonka alla paksu hiekkakerros 50–70 cm syvyydessä, jonka alla pinnaltaan nokinen ja kivinen tumman maan kerros 70–100 cm syvyydessä. Ojan syvyys laski ko. alueella tasaisesti suihkukaivon eteläpuolen noin 120 cm:stä keskialueen keskimmäisen nurmialueen luoteisreunaan tultaessa noin 80 cm:n syvyyteen.

Luoteisreunan vaiheilla resentti täyttömaa ulottui edelleen noin 45 cm syvyyteen, jonka alla sijaitsee palokerros noin 45–50 cm syvyydessä, jonka alla tumman maan kerros noin 50–75 cm syvyydessä. Ojan pohjassa oli havaittavissa tiilenpalojen ja palaneiden

kivien sekainen palokerros. Ylemmän palokerroksen syvyys nykyisestä maanpinnasta vaihteli ojan eri paikoissa.

Sekoittunut maa-aines sekä palokerroksesta peräisin olevasta maa sisälsi koko ojan pituudella vähäisiä määriä pullolasin palasia, vaaleanvihreää ikkunalasia, sulanutta ikkunalasia, koristeettomia punasavikeramiikan paloja, fajanssi- ja posliiniastioiden paloja, kaakelien paloja, palanutta ja palamatonta luuta, rautanauvoja, laastinmuruja sekä piitä joista ole otettiin talteen.

Puiston keskialueen pohjoisen nurmialueen lounaiskulman kohdalla havaittiin noin 30–40 cm syvyydessä sijainneen tumman maan tai palokerroksen alta 40 cm syvyydessä koillisen-lounaissuuntainen rikkoutuneiden tiilien ja pyöreiden kivien sekainen rakenne (R2), joka on perustettu saven päälle ja jatkui ojan ulkopuolelle sekä koilliseen että lounaaseen (ks. kuva 9). Tiilet olivat noin 15 cm leveitä ja 4,5-5 cm paksuja. Yhdessä tummanpunaiseksi poltetussa tiilessä oli mahdollisesti eläimen tassunjälki. Samankaltainen savesta ja kovasta maasta koostuva koillisen-lounaissuuntainen rakenne (R3) paljastui esiin muutamia metrejä pohjoisempana (ks. kuva 10). Tämäkin rakenne jatkui rakenteen 2 tavoin ojan ulkopuolelle. Rakenteet pyrittiin säilyttämään niin koskemattomina kuin mahdollista kaivamalla niihin lapiolla vesiputken ja pohjahiekan edellyttämä kapeampi kouru.

Ojan syvyys keskialueen pohjoisen nurmialueen kohdalla laski noin 60 cm:stä alueen keskivaiheilla noin 50 cm:iin, jolloin ojan pohja ulottui viimeisen noin 10 metrin matkalla alueen pohjoispäädystä ylemmän palokerroksen ja sen alta tarkastuspistoilla havaitun tiiviimmän kiveyksen päälle. Itäpuolen ojan tavoin myös Hallituskadun myötäisen muurin edustalla oleva istutusalue päätettiin kajoamattomaksi ja oja päätettiin pohjoisen nurmialueen luoteiskulmaan (ks. kuva 11).

Kuva 9. Länsipuolen ojan keskimmäisen istutusalueen luoteiskulman kohdalla havaittu koillisen-lounaissuuntainen rakenne (R2). Kuva: Mikko Helminen.

Kuva 10. Länsipuolen ojan pohjois-
päässä havaittu koillisen-
lounaissuuntainen rakenne (R3).
Kuva: Mikko Helminen.

Kuva 11. Länsipuolen oja päätettiin pohjoisen nurmialueen pohjoispäähän. Kuva: Mikko Helminen.

3. YHTEENVETO

Puistossa tehdyt kaivaustyöt kattoivat noin 500 m² alueen, josta arkeologista konekaivun valvontaa suoritettiin noin 200 m² alueella. Valvonta jouduttiin yllättävässä tilanteessa suorittamaan varsin pienimuotoisin resurssein ja dokumentoinnissa keskityttiin maaleikkausten ja rakenteiden dokumentointiin.

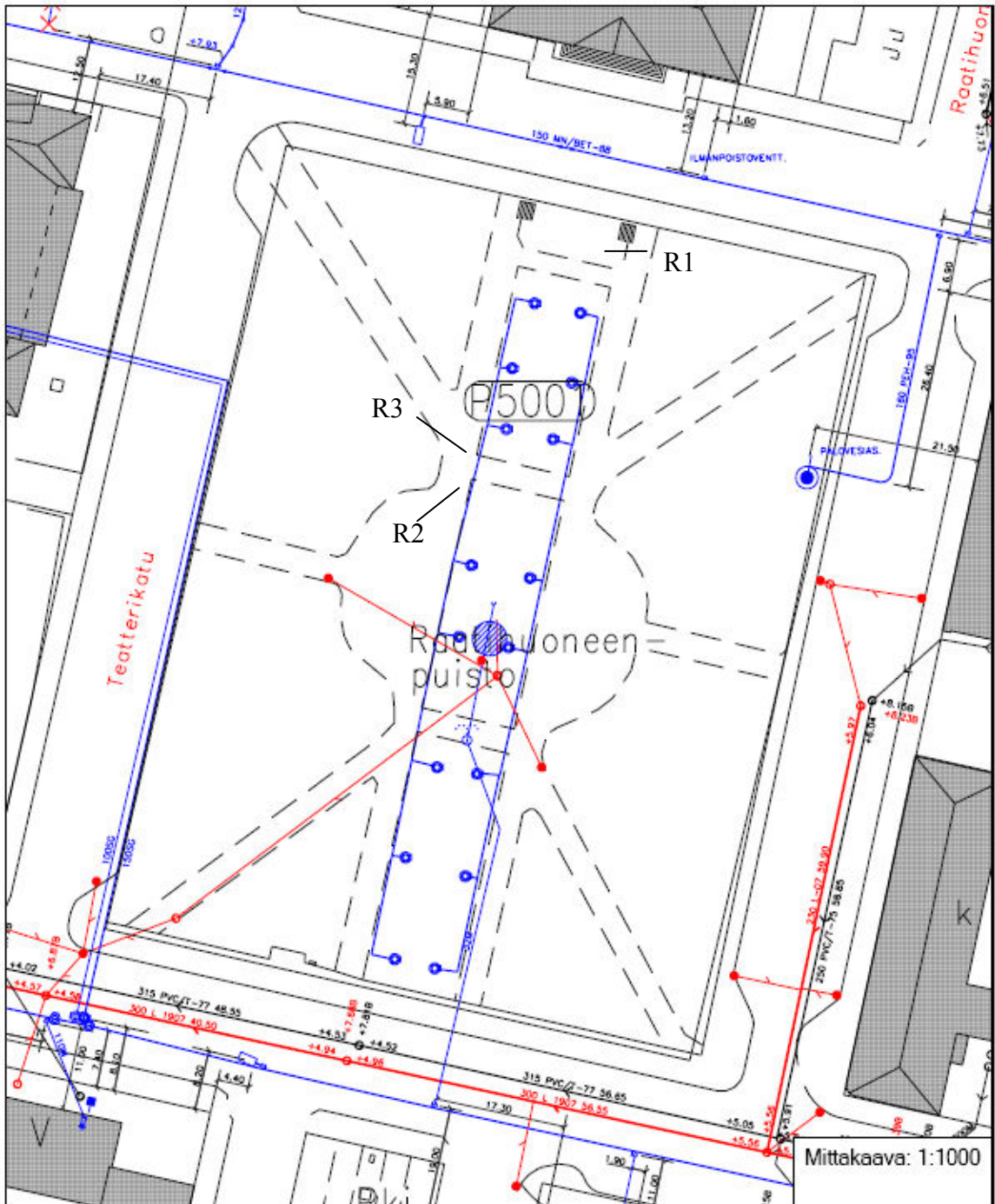
Kaivannot saavuttivat pohjois-eteläsuuntaisten ojien alueella vuoden 1852 kaupunkipalon aikaisen toripinnan, sekä puiston keskimmäisen istutus- ja nurmialueen länsi- ja itäreunoilla vuoden 1801 kaupunkipalon aikaiset kerrostumat. Sekoittuneet ja 1900-luvulla muodostuneet maakerrokset ulottuivat havainnoiduilla alueilla noin 90–50 cm syvyyteen puiston nykyisestä maanpinnasta. Alueella 1900-luvulla tehdyt sähkö- ja vesijohtojen asennustyön yhteydessä tehdyt kaivannot vaikuttaisivat jokseenkin pienimuotoisilta ja ulottuvat pääsääntöisesti ainoastaan asennettujen putkien ja johtojen syvyyteen. Puiston keskellä sijaitsevien nurmi- ja istutusalueiden alalla maata lienee vaihdettu käytäväalueita keskimäärin syvemmälle, vähintään 60–70 cm syvyyteen asti.

Puiston keskellä sijaitsevan suihkukaivon ympäristössä, sekä kartassa 1 merkittyjen vesikaivojen sekä niitä yhdistävien putkien asennuksessa tehdyt kaivannot ulottuivat arviolta vähintään 150 cm syvyyteen. Näiden ojien voidaan olettaa läpäisseen sekä vuoden 1852 että vuoden 1801 kaupunkipalojen palokerrokset ja paloja edeltäneet toripinnat vähintään 80 cm leveydeltä. Suihkukaivon uudelleen asennustyön yhteydessä on jouduttu poistamaan aiemman suihkukaivon rakentamisen yhteydessä säästyneitä alueita puiston keskimmäisen nurmi- ja istutusalueen alalla.

Konekaivun valvonnan yhteydessä tehtiin havainnot kolmesta rakenteesta (ks. kartta 1), joista kukin jatkui avatun kaivannon ulkopuolelle. Puiston pohjoispäädyssä paljastui tiivis hiekansekainen kiveys (R1), joka on tulkittavissa vuoden 1852 kaupunkipaloa edeltäväksi torikiveykseksi. Keskimmäisen istutus- ja nurmialueen luoteiskulmassa pohjois-eteläsuuntaisesta ojasta paljastui palokerroksen alta lounaisen-koillisensuuntainen savipenkki, jonka päälle oli ladottu kiviä ja rikkoutuneita tiiliä (R2). Jonkin verran tätä pohjoisempänä havaittiin samansuuntainen savipenkille ladotuista kivistä muodostuva rakenne (R3). Yhteneväisten piirteiden perusteella vaikuttaisi siltä, että rakenteet 2 ja 3 liittyvät toisiinsa ja saattaisivat allekirjoittaneen mielestä olla vuoden 1852 kaupunkipaloa edeltäneen kevytrakenteisen rakennuksen seinälinjojen perustuksia tai toripintaa vahvistaneita, samansuuntaisia rakenteita. Lisäksi keskimmäisen istutus- ja nurmialueen koil-

liskulmassa havaittiin kova nokinen ja palanutta puuta ja tiiltä sisältänyt alue, jota ei kuitenkaan ollut mahdollista määritellä varsinaiseksi rakenteeksi.

Kaikilla havainnoidulla alueilla säilyneet maakerrokset noudattivat samankaltaista järjestystä. Resentin pintamaan alla paljastui 45–60 cm syvyydessä ohut, muutamia senttejä paksu sekä paikoin kivinen palokerros, jonka alla sijaitsee hiekkakerros ja tämän alla toinen, edellistä palokerrosta hieman vahvempi ja kivisempi palo- ja kulttuurimaakerros. Sekoittuneen ja/tai resentin pintamaan syvyys laskee puiston keskialueelta pohjoisemmas tultaessa kohti Raatihuoneenmäkeä, joka viittaisi siihen, että puiston maanpinnan jyrkkyys on 1800-luvun lopulta lähtien laskenut maansiirtojen ansiosta.

Kartta 1. Ote Porin kaupungin kantakartasta, johon on merkitty Raatihuoneenpuistoon huhtitoukokuussa 2007 asennetut vesiputket ja vesipisteet. Kartta: Porin kaupungin mittastoimi, Porin Vesi.

Porissa 4.5.2008

Mikko Helminen